

Pimpelriket Östergötland.

En berättelse om Östergötlands storhetstid som landets största pimpeldistrikt.

Av Björn Borg

Efterkrigstiden blev starten på en folkrörelse

De första fiskeklubbarna i Östergötland bildades under och direkt efter andra världskriget. Så skedde nog i stora delar av landet. Det är svårt att hitta dokumentation om de första aktiva klubbarna men det var mycket vanligt att fiskeintresserade på olika företag gick samman och startade klubbar med stöd från sin arbetsgivare. Fiske ansågs vara friskvård. Fiske var också ett suveränt sätt att ordna mat på bordet.

Saabs SFK, Stal Laval SFK, Tele SFK, Cloetta FvF, Motala Verkstad FK etc. är klubbar som bildades vid den här tiden. En del är vid liv och fortfarande aktiva.

Jag tror inte att vi i Östergötland hade fler klubbar än övriga landet, men vi hade väldigt många bra pimpelsjöar som var lättillgängliga för gemene man. Vintrarna var överlag kallare och mycket längre än de är nu.

Vi hade några betydelsefulla fiskeprofiler i Östergötland

På 50-talet var fiskeentusiasten och legendaren **Birger Öhammar** ordförande i fiskeklubben på ASJ och han arrangerade den första öppna pimpeltävlingen i länet 1954. Birger startade sedan en redskapshandel i Linköping, som kom att bli en viktig källa för samtal, tips och fiskesnack under många år framåt. Oftast var det Birger som stod för snacket! Sonen Inge övertog affären och drev den vidare tills för något år sedan.

1954 arrangerade Motalaklubben SFK Västra Lund (ursprungligen Motala Verkstads fiskeklubb) landets tredje SM på Vättern, norr om Motala, under överinseende av dåvarande förbundsordförande **Curt Lindhé**. Han var mera känd som författare till flertalet mycket populära fiskeböcker och tidningsartiklar. Curt var bosatt vid Roxens strand och medlem i Linköpings Allmänna Fiskeförening, LAFF, en av länets äldsta klubbar. När det gällde fisketeknik var Curt nestorn och hans välformulerade texter lästes av alla kunskapstörstande noviser. Han studerade mycket noga och målmedvetet abborrarnas beteende på Roxen samt i sina akvarier och hade som motto bl a:

"Rätt bedrivet fiske är inte någon slumpartad sysselsättning, det är ren vetenskap!"

Mottot gäller än idag, kan jag tycka! Hans kunskap och berättarteknik om "djupens radige rovridare" har inspirerat många östgötar. Curt var under många år VD för Sahlströms bokhandel i centrala Linköping.

1938 startade uppfinnare **Gustaf Sjöqvist** i Bestorp en egen rörelse där han tillverkade gäddsaxar och pimpelblänk. Han hade först tillverkning i den lokala sågens maskinhus men tog snart över bysmedja i centrala Bestorp. Samhället ligger strax söder om Linköping vid Stora Rengens strand. Under 50-talet tillverkade Sjöqvist den klassiska *Sommen*-pirken, samt den lokala *Bestorp*-pirken och *Rengen*-pirken. De var mycket populära på orten och fick snart stor spridning bland länets övriga pimpelfiskare. *Sommen* kom att bli en av de mest sålda pirkarna i Sverige.

Den tillverkas fortfarande, dock som maskinpressad kopia, men är likväl mycket populär till båtpimpel och djupsjöfiske. Sjöqvist var en klurig man, han egenutvecklade även maskiner som tillverkade de små fjäderringarna till pirkarna.

Lite kuriosita: En äkta Sommenpirk har ett instansat "S" på övre framsidan. Denna bokstav står för upphovsmannen "Sjöqvist" och inte för "Sommen" som många tycks tro.

Söndagen den 9 mars 1952 arrangerades det första riksmötet, eller SM i pimpelfiske som det också fick heta, i Eskilstuna. Gustaf Sjöqvist från Grebo skänkte 12 stycken Sommen-pirkar till prisbordet. Han var duktig på att sälja sina idéer och produkter.

Våren 1968 föddes den viktigaste katalysatorn för sporten

Det var några pimpeltokiga i Linköping, med handlaren **Birger Öhammar** i spetsen, som våren 1968 bildade Sportfiskeklubben Firren. Detta var den definitiva starten på ett expanderande intresse för pimpelfiske som tävlingssport i Östergötland. Både för män och kvinnor, eller "herrar" och "damer" som det fortfarande heter i vår klassindelning, Gammal som ung. Klubben ville föra pimpelfisket till nya nivåer, arrangera både lokala och nationella tävlingar och utveckla sporten med bättre kunskap om redskap, teknik och taktik. Man förstod tidigt att möten med andra klubbar var utvecklande. Det arrangerades under en lång följd av år 5-klubbstävlingar samt väldigt givande klubbbyten med andra framgångsrika klubbar i andra distrikt. Alla var rejält på hugget redan från start. Den som gav klubben sitt namn var enligt obekräftade uppgifter Birger.

I januari 1969 arrangerade Firren sin första öppna pimpeltävling på Stora Rengen med tävlande från halva Sverige. Det kom 200 deltagare och den egna klubben tog samtliga klasser.

Landets tre stora sportfiskeförbund gick efter beslut den 15 november 1969 samman till ett riksförbund, nämligen Sveriges Fritidsfiskares Riksförbund eller "Fritidsfiskarna" som det kom att kallas. De tre förbunden som gick samma var Fiskefrämjandet, Sportfiskeförbundet samt Sveriges Allmänna Fiskevårdsförbund (SAFF). SFK Firrens ordförande **Sven "Dahla" Dahlgren** ingick från början i styrelsen för det nya förbundets östgötadistrikt. Då började han sin långa bana inom distriktet och förbundet. Han blev sedermera långvarig tävlingsledare för både östgötadistriktet och på riksnivå. "Dahla" var slussvaktare vid Kinda Kanal och bodde strategiskt nära kanalens utflöde från Stora Rengen.

Att tävla i pimpelfiske slår allt annat

Jag var 27 år och hade på allvar insett att pimpelfiske var fantastiskt kul, speciellt tävlingsmomentet. Mina andra sporter som handboll och släggkastning fick nu rejäl konkurrens. Jag hade ända sedan barndomen följt med pappa Holger (Saab SFK) ut på Roxen och Stora Rengen och fick lära mig grunderna i pimpelfiske. Nu var jag helt frälst – pimpelfiske blev min nya tävlingssport och jag blev invald som medlem i SFK Firren.

SFK Firren arrangerade detta år Storpimpel 1970 på sjön Stora Rengen. Vi hade 340 deltagare med tillresta pimplare från stora delar av södra Sverige. Det färskva klubbbytet med FK Knallen från Ulricehamn och Borlänge SFK fyllde på antalet startande med ett 100-tal. Tävlingsjö och startplats var för övrigt densamma som för dagens Jokernappet.

Tävlingar i pimpelfiske var inget nytt för oss östgötar 1970. Vi hade under många år arrangerat DM och större tävlingar i Östergötland, men det var först på slutet av 60-talet och början på 70-talet, som pimpelfisket "moderniserades" och blev mer tävlingsinriktat. På den här tiden räknades antalet abborrar och vi fick tillgodoräkna oss antalet med två poäng per styck. Den sammanlagda vikten gav också poäng, men ett stort antal fiskar i fångsten var ibland så utslagsgivande, att vi blev specialister på att fiska 10-grammare och väldigt många i den storleken. Detta var helt nytt för gemene man och sågs inte med så blida ögon av de som pimplade med dåtidens grova redskap, typ Bergman, och enkelkrok betad med argusöga eller en fläskbit. Vi firade stora triumfer i SFK Firren de kommande åren. Jag själv startade en firma och åkte runt till klubbar i mellansverige och höll föredrag om "den moderna" tävlingsformen inom pimpel, sålde egentillverkade krokar och blev en av klubbens många ambassadörer för sporten.

Klubbutbytet med Borlänge SFK och Knallen blev en stor succé för, i första hand tror jag, oss i SFK Firren. Jag kan inte nog poängtera vad detta klubbbyte även kom att betyda för hela distriktet! Samtal och utbyte av fisketeknik, tillverkning av pirkar och krokar, fiskestrategier etc blommade rejält. Redan 1970 var vi en full buss vid Borlängemästerskapet på Ösjön och Knallen fyllde också en buss. Vi träffades varje år under en följd av år, med tävlingar och festlig samvaro på kvällen och vi lärde oss enormt mycket av varandra. Speciellt av de gamla mästarna i Borlänge. Tala om kunskapsutbyte och en långvarig samt bestående vänskap! Jag fiskar fortfarande (2016) gärna med Ivar Hedenskogs originalpirk! Våra lokala pirk- och krotillverkare satte nu full fart. Så småningom blev Firrenmedlemmarna **Sune Liedberg, Weine W-G Gustafsson, Gunnar "Pipa" Palm** och **Göran Jacobsson** bland de större producenterna i landet. Jag själv och min fru Lisbeth producerade också mängder med krok till försäljning. I Saab-klubben fanns **Herbert Stöök**, pappa till både Veteran-pirken och Hebbe-pirken. **Bosse "Krok" Andersson** i LAFF inte att förglömma. Hans pirkar är som smycken. **Börje Nilsson** i samma klubb utvecklade Linköpings-pirken, den symmetriska pirkens föregångare. På Stal-Laval jobbade **Sven-Inge Claesson**, som utvecklade sin klassiska Claesson-pirken, med ena sidan i rostfri plåt.

Det fanns ytterligare ett 20-tal redskapstillverkare runt Linköping, som av olika anledningar kom att verka under "täcknamn".

Kaj Jonsson i Kisa AFK är en legendarisk pimpelräv, som jag har porträtterat tidigare och på annan plats. Han betydde oerhört mycket för vårt distrikts utveckling under många decennier och han har fortfarande många beundrare bland unga sportfiskare i hela landet. En av hans adepter var **Håkan Fransson** från Rimforsa FK, numera en av ABU Garcias frontfigurer.

Modernisering av tävlingsreglerna

Vi frångick förbundets regler och testade på några tävlingar att slopa poäng på antalet fångade abborrar. Detta uppskattades av både tävlande och arrangörer. Tidsvinsten för alla var enorm och på något sätt korades den bästa fiskaren ändå. En duktig plockare av stora mängder småabborrar kunde tävla på lika villkor mot den som letade storabborrar med tyngre grejor. Det dröjde dock några år innan förbundet ändrade de nationella tävlingsreglerna så att bara sammanlagda vikten räknades.

Östergötland störst i Sverige på 70- och 80-talet

1970 hölls DM på Ansjön utanför Tjällmo med 376 deltagare och var första distriktsmästerskapet under det nya förbundets emblem. Detta var det 21 DM-et i Östergötlands historia och avgående distriktsstävlingens ledaren **Herbert "Dykarn" Karlsson** avtackades för sina insatser. Han hade arrangerat samtliga DM sedan starten! Årets SM hölls på Rosjön i Småland och hade 480 startande.

Året därpå **1971** gick vårt DM på Sommen vid Malexander. 417 kom till start på en spegelblank is. Över 80 östgötar gick vidare till SM. Sveriges bästa pimpelfiskare **Kaj Jonsson** från Kisa tog sin 2:a SM-titel på Ragnerudssjön utanför Värnersborg. Han vann även 1969. Östergötland vann lagtävlingen för herrseniorer och vi fick också en veteransegrare genom Gustav Pettersson, Motala. Detta år var det premiär för lagtävling på SM.

Till SM-et kom 631 startande.

1972 DM på Åsunden, Hovstad brygga, med 450 startande. Ett kraftigt snöfall höll på att ställa in tävlingen, men 6 fulla bussar och minst 150 bilar med ivriga pimpelentusiaster gjorde att tävlingsledningen blev tvungna att genomföra arrangemanget. Årets SM skulle gå en månad senare på Stora Rengen i Östergötland. Många östgötar var därför mycket ivriga att försöka kvalificera sig till "vårt eget" SM.

Fortfarande räknades antalet abborrar och detta gav 2 poäng per styck. Tillsammans med vikten, som gavs 10 poäng per hg, blev det t ex för segraren i HS-klassen, Olof Thapper, SFK Firren, 603 poäng. Han hade 116 fiskar som vägde 3.710 gram. Oerhört tidskrävande för både tävlande och arrangörer.

Årets SM på hemmaplan gav för andra året i rad en östgöte som guldmedaljör. Dick Hansson från SFK Firren vann HS-klassen. Knappt 700 tävlade på SM.

1973. DM skulle gå på sjön Boren, men på mycket osäkra isar flyttades tävlingen ett par mil norrut till sjön Lien, Tjällmo. 572 deltagare kom till start.

110 östgötar skulle kvalificera sig till SM som hölls på Långsvan norr om Köping. 674 startade på SM-et. Östergötland dominerade totalt på SM. Antalsmässigt.

1974. DM gick på Svalsjön utanför Kisa. Kaj Jonsson kunde "sitt hemmavatten" och vann DM för första gången. 611 startande detta år. Årets SM på sjön Gnöttlern utanför Hultsfred samlade drygt 750 startande.

1975 hade vi i Östergötland 34 förbundsanslutna klubbar med 4.732 medlemmar. Vi var då det största tävlingsdistriktet i Sverige.

DM hölls återigen på sjön Lien, Tjällmo och vi hade 333 startande. Ganska dåligt deltagarantal jämfört med tidigare år. En tänkbar anledning till det dåliga deltagarantalet är att årets SM skulle vara öppet. SFK Firren kom att dominera detta DM totalt.

På det öppna SM-et 9 mars på Storsjön i Sandviken deltog 241 östgötar. Legendaren Levi Svedberg från arrangörsklubben Stålkroken vann herrklassen, som hade 1.174 startande.

1976 Lokaltidningen Östgöten skrev:

”DM i pimpelfiske avgjordes i helgen på sjön Järnlunden söder om Linköping med start vid Viggeby. Över 500 deltagare ställde upp och som vanligt handlade det mest om manfolk. Bara knappa 100-talet kvinnor ställde upp.”

98 östgötar kvalificerade sig till SM.

483 startade i SM på Knarrebyjön, Åmål.

1977. SFK Firren hade nu 220 medlemmar varav hälften ungdomar! SM på Åsunden i Ulricehamn hade 880 deltagare, 110 av dessa kom från Östergötland.

1978. DM på sjön Hunn i Rejmyre. 581 deltagare kom till start. 111 östgötar kvalificerade sig till SM på sjön Vällingen, Södertälje. SM hade 796 startande.

115 medlemmar ställde upp på Firrens KM som gick på sjön Drien.

1979 DM hölls på Åsunden med start i Hycklinge. 534 startande. Mer än minus 20 grader kallt vid start! Linköpings AFF segrade i lagtävlingen över de senaste årens dominanter från SFK Firren. Ett positivt och välkommet tecken på att kunskap och tävlingsinstinkt spridit sig till andra klubbar i distriktet.

SM gick på sjön Marmen utanför Sundsvall. 106 östgötar deltog och var största distriktet.

1980. Östergötlands DM gick på sjön Järnlunden med 689 deltagare. Till SM på Barken, Smedjebacken kvalificerade sig detta år 146 östgötar.

1981. Ett oslagbart rekord (trodde vi!) kom detta år på sjön Ören, Malexander. Vi hade hela **755 deltagare på DM**. Många lockades kanske av en möjlig kvalificering och SM-start samma år på hemmasjön Roxen. Det var stort att komma till SM och chansen att komma med till SM var ju större ju fler startande det blev på DM. Det var dock väldigt svårt att vinna sin klass, dåtidens racerpimplare från bl a SFK Firren och Kisa AFK var i det närmaste oslagbara. Självtog jag med helgipsat ben efter en knäoperation. Inte så lyckat för rörligheten på den hala isen, men det var kul att få bidra med en startavgift! **Man kan jämföra en DM-vinst detta år med att bli svensk mästare i sin klass! Konkurrensen på hemmaplan var ju lika hård.**

En kvalificering till SM var en ”halv seger” för gemene man. I herrklassen detta år gick hela 60 herrseniorer vidare till SM, nästan dubbelt så många som näst största distriktet Dalarna, som hade 33 kvalificerade. I damklassen gick 18 vidare från Östergötland.

SM på Roxen hade 921 startande enligt prislistan.

Firrens Storpimpel-81 gick på Åsunden med deltagare från hela Sverige. Våra såta vänner från Ulricehamn och Borlänge var med. Ett fruktsamt klubbbyte som pågått i många år och tillsammans blev vi 425 startande. Bästa resultat kom genom profilen K G Karlsson, Borlänge som fick 6,9 kg. I den interna 3-kampen mellan oss klubbar segrade Firren med 29,9 kg (fem bästa vikterna) före Borlänge 29,5 kg. Knallen fick ihop 24,3 kg.

1982. Östgöta-DM på Sommen. Hela 769 deltagare mötte upp i Malexander.

Alltså 14 fler deltagare än förra årets DM. Nytt rekord!

Sommen tillhör inte mina favoriter som tävlingssjö. Jag hade ett napp men ingen fisk! Detta har förföljt mig i alla år. SM gick sedan i Södertälje med 793 deltagare. Endast 24 fler deltagare än på vårt DM.

FK Jokers bildas detta år med en stomme av "moderna metare" från SFK Firren.

1983. 649 kom till start på DM i Hycklinge. Södra Åsunden var årets tävlingsvatten. Nystartade FK Jokers dominerade med bl a dubbelseger för familjen Kato.

SM gick på Sörälgen, Hällefors med 828 deltagare.

1984. Årets SM gick på Öresjön, Kinna i Marks Kommun och vi hade klart störst antal deltagare. Östergötland mönstrade 103 deltagare. Näst största distrikt var Värmland med 76 deltagare. Totalt startade 981 på SM-et.

Slutkommentar

Här följer några år med väldigt bra deltagarantal på våra DM. Det allmänna intresset för pimpelfiske är fortfarande högt, men vi började ana en vikande tendens för deltagande på våra pimpeltävlingar.

Den globala uppvärmningen börjar göra sig påmind i vårt distrikt. Med början 1988 kommer några katastrofvintrar och SM blir öppna. Inget distrikt i södra Sverige kan genomföra några distriktsmästerskap. Detta tillsammans med dålig tillväxt på ungdoms- sidan gör att deltagarantalet på våra tävlingar sjunker sakta men säkert. Den enda klassen som fortfarande håller sig stabil eller ökar är veteranklassen.

Jag tror även att det blev för stor "klasskillnad" bland de tävlande. Genomsnittsdeltagaren på t ex DM kom sällan vidare till SM och tröttnade då på att ställa upp. Det var ju samma "elit-fiskare" från några klubbar som alltid kom i topp. När också deltagarantalet minskade, så blev antalet kvalificerade till SM också mindre. Kraven tätnade. Det blev som en ond cirkel. Många slutade helt enkelt att tävla av denna anledning och fiskade i stället privat. Intresset för pimpelfiske fanns och finns absolut kvar, men man ville utöva sporten under lugnare former.

För att runda av min historiska betraktelse om "Pimpelriket Östergötland – dess uppgång och fall" måste jag berätta hur de senaste distriktsmästerskapen varit. Från toppnoteringarna 1980-83, då vi snittade **715** deltagare på fyra DM i rad, har vi på de senaste fyra åren ett snitt på cirka **70** deltagare.

Dessa siffror talar sitt tydliga språk. Pimpelsporten håller på att dö ut på våra breddgrader. Andra sporter och aktiviteter har långsamt tagit över. Vi är dock några kvarvarande entusiaster som gärna åker på SM i Norrland för att mäta våra krafter med likasinnade och berätta om "gamla goda tider" i Östergötland.

2016-11-17 Björn Borg

/Bilaga diverse pressklipp/